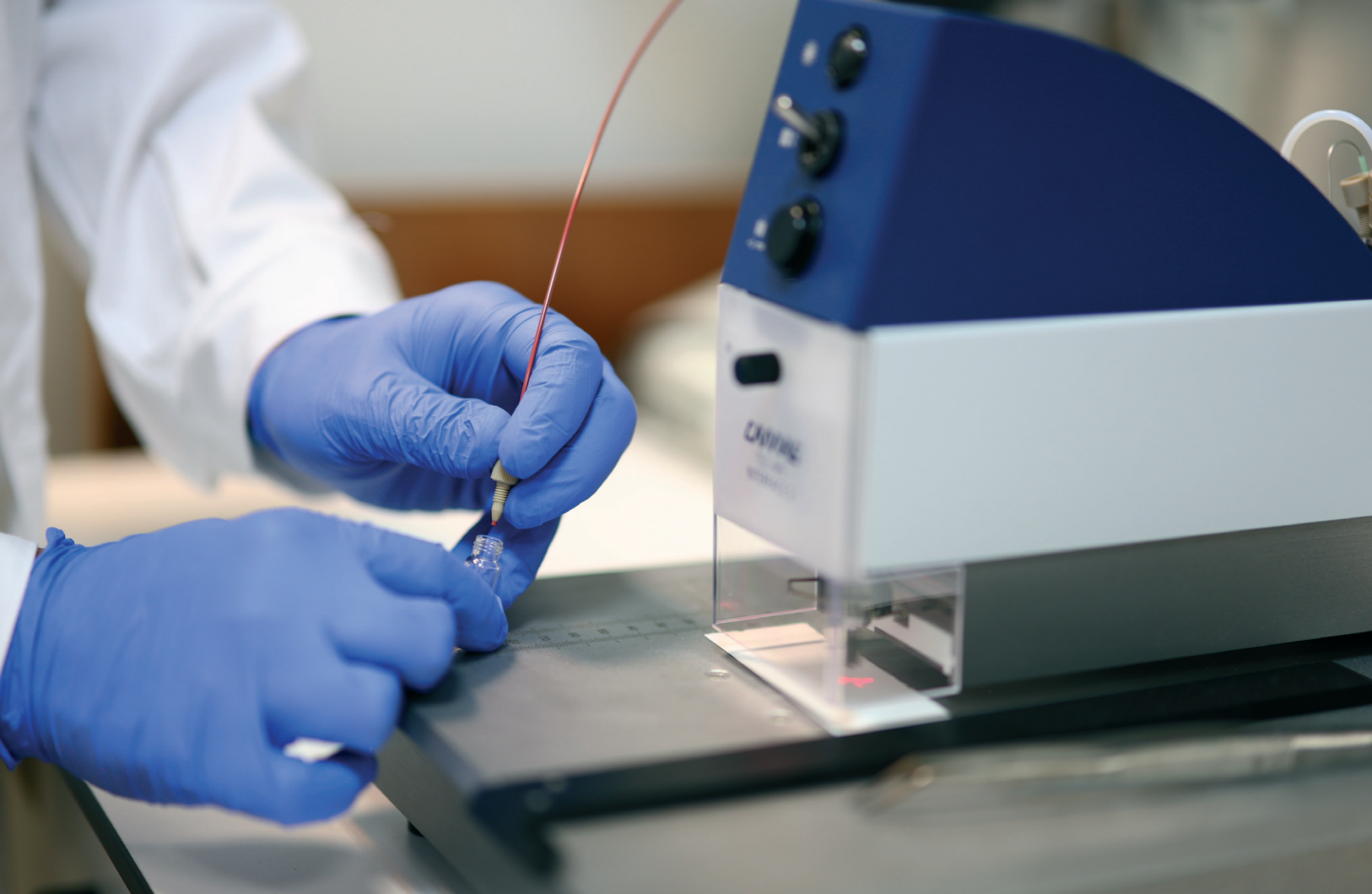

Nemzeti Adó-
és Vámhivatal

25 ÉVES
A SZAKÉRTŐI INTÉZET

A SZAKÉRTŐI INTÉZET TÖRTÉNETE

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) Szakértői Intézetének jogelődje, a Vám- és Pénzügyőrség Vegyvizsgáló Intézete 25 éve kezdte meg működését önálló szervezeti egységként. Vámlaboratórium azonban már az 1900-as évek elejétől működött Magyarországon, a fellelt írásos források már 1911-ben említik a vegyvizsgálati laboratóriumot, amely 1 fővel, a budapesti fővámhivatalnál működött az akkori Vámpalota épületében.

Az uniós csatlakozás egyik fontos feltétele volt egy korszerű vámhatósági labor, ami jelentős változást hozott a vámlaboratórium életében. Többéves előkészítő munka után, a 219/1998. (XII. 21.) VPOP számú utasítás alapján, a vámlaboratórium különvált a Vám- és Pénzügyőri Iskolától, és **1999. január 1-jén**, Vám- és Pénzügyőrség Vegyvizsgáló Intézete (VPVI) néven, hatósági jogkörrel nem rendelkező, önálló közép fokú szervként kezdte meg a működését 21 fővel. 1999 májusában költözött a jelenleg is használt XVI. kerületi zöldövezeti épületegyüttesbe.

1911

A kezdetekben elsősorban ásványolajat, fűtőolajat, korróziógátló olajat vizsgáltak az intézetben a rendelkezésre álló készülékekkel: vagyis FT-IR-rel, ásványolaj-desztillálóval, kézi lobbaspontmérővel, anilinpontmérővel, táramérleggel, piknométerrel, vízfürdővel és rezsóval. Emellett alkoholtartalmat is vizsgáltak desztillációs eljárással, cukortartalmat pedig vékonyréteg- illetve folyadékkromatográfiás módszerrel.

Gázkromatográf hiányában a kozmaolajtartalmat színreakcióval, Komarovsky-próbával vizsgálták, a denaturálószer kimutatására nem volt mód. A textilminták elemzéséhez mikroszkóp állt rendelkezésre. Az egyéb termékköröket klasszikus analitikai módszerekkel vizsgálták, általában égetéssel, színreakcióval, érzékszervi vizsgálattal. Az élelmiszerminták elemzését pH-mérő, körpolariméter, refraktométer segítette.

Az EU-csatlakozás kapujában azonban az intézettel szemben magasabb elvárások fogalmazódtak meg, hiszen a hatékony vámrendszer működésének alapja a vámkezelt termékek helyes áruosztályozása. Az elvárások teljesítéséhez elengedhetetlen volt az intézet műszaki felszereltségének és létszámának fejlesztése.

2000

A **2000-es** évektől kezdve a sikeres uniós pályázatoknak (Phare Program, Transition Facility) és hazai forrásoknak is köszönhetően az intézet műszerparkja több lépcsőben, de folyamatosan bővült. Az új készülékek beszerzésével már például a borokat, az alkoholtartalom eredetét is lehetett vizsgálni. Ezáltal nemcsak a minták feldolgozása gyorsult, hanem az elvégezhető vizsgálatok köre is bővült.

Mindez a vizsgálatok eredményének minőségére is hatással volt, hiszen az egyszerűbb vizsgálati módszereket és eszközöket felváltó fejlettebb műszerekkel az eredmények is egyre megbízhatóbbak lettek. Ezek a beszerzések megteremtették a hátterét a korszerű vizsgálati módszerek bevezetésének, és döntően hozzájárultak az intézet szakmai színvonalának emeléséhez. Ezt követően 2018-tól nyílt meg újra a lehetőség a műszerbeszerzésére, műszerfejlesztésre, illetve az amortizálódó készülékek cseréjére – leginkább hazai erőforrásból.

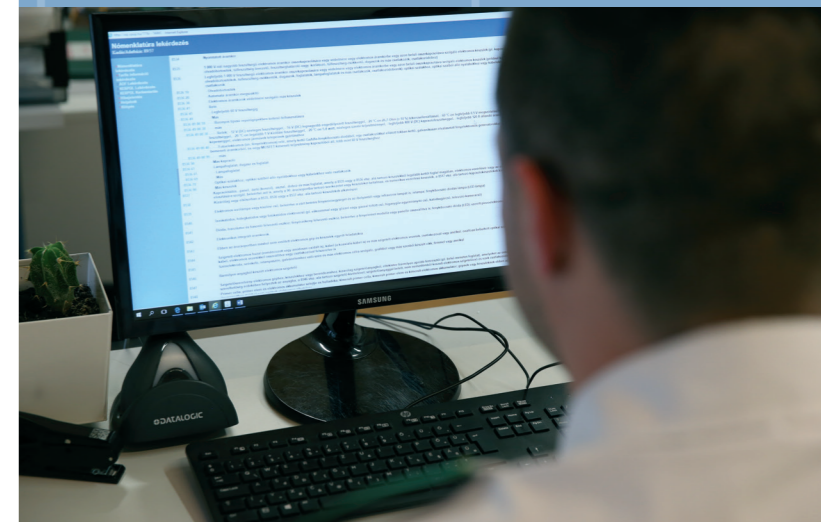

2000-ben kezdte meg működését az első három, ásványolaj-termékeket vizsgáló mobillaboratórium. Mindez – Európában is egyedülálló módon – lehetővé tette a helyszíni vizsgálatokat, ami jelentősen gyorsította a vámeljáráásokat, elsősorban az import üzemanyagok vámkezelésekor.

2001

2001-ben bővült a Vegyvizsgáló Intézet feladat- és hatásköre: országos illetékességgel és hatósági jogkörrel bíró közép fokú szerv lett a kötelező érvényű tarifális és származási felvilágosítások kiadása területén. Ezzel, országosan egyedüli szervként, olyan áruosztályozási, illetve származási határozatok kiadására vált jogosulttá, amelyek hat évig kötelező érvénnyel bírtak a határozat jogosultja és a vámhatóság számára is.

Az áruosztályozás (tarifa) szakterület vám-szakmai jelentősége vitathatatlan, ez a feladat pedig komoly szakértelmet és felkészült szakembereket igényelt, illetve egy önálló, kizárólag áruosztályozási feladatokat ellátó szervezeti egység felállítását is indokolta. Ezért 2001-ben, kifejezetten erre specializálódott pénzügyőrökből megalakult az áruosztályozást és a kötelező felvilágosítások kiadását végző osztály.

A minőségi munkavégzés elengedhetetlen feltétele a minőségirányítási rendszer kialakítása és fenntartása. Az intézet életében túlzás nélkül törtenelminek nevezhető **2003-as** évben végül a Vám-és Pénzügyőrség Országos Parancsnoka a nemzetközi vámnapon vette át a Nemzeti Akkreditáló Testület elnökétől a Vegyvizsgáló Intézet akkreditálását tanúsító okiratot. Az alap- és az általános folyamatok minősítése óta hosszú idő telt el, azóta minden akkreditálási ciklust sikeresen teljesített az intézet, és minden évben folyamatosan növelte az akkreditált vizsgálatok számát, ami a kezdeti 9-ről mára 79-re bővült.

2003-ban az egységes jogalkalmazás iránti igény életre hívta az úgynevezett kötelező érvényű vámtarifa-besorolás (KÉV) jogintézményét a jövedéki területen. A kiadás mechanizmusát a kötelező tarifális felvilágosítás rendszerének mintájára – a Vegyvizsgáló Intézet bevonásával – alakították ki, a határozat a jövedéki termék vámtarifaszámát és jövedéki adójogi minősítését állapítja meg.

2004. május 1-től – az uniós csatlakozással – az intézet hatáskörrel rendelkezett az EU minden tagállamában kötelező, Európai Kötelező Érvényű Tarifális, illetve Származási Felvilágosítás (EKTF/EKSZF) kiadására is. Az EBTI informatikai rendszerhez csatlakozva pedig valamennyi tagállamban kiadott határozatra volt rálátása, és az általa kiadott döntések is bekerültek az európai adatbázisba. Ettől az időponttól már az európai uniós áruosztályozási gyakorlatra, szabályozásra, bizottsági rendeletekre, EU bírósági ítéletekre is figyelemmel kell lenni, ami még nagyobb szakmai felkészültséget vár el a szakterületről.

Az EU-csatlakozás után, az állami bevételek folyamatos biztosításáért, egyre hangsúlyosabbá vált a jövedéki ellenőrzés az országban. Jelentősen megnőtt az intézetben is a belföldi forgalomban lévő jövedéki termékekből vett minták száma, illetve már a jövedéki szakterület is igénybe vette a mobillaboratóriumokat, főként belterületen, benzinkutakon, valamint a különböző telephelyek ásványolajkészleteinek ellenőrzésekor. Az ellenőrzéseknél a felderítési arány rendkívül magas, 60 százalékos volt.

Az ásványolajtermékeket vizsgáló laborok sikerei vezettek arra a felismerésre, hogy az alkoholtermékek helyszíni vizsgálatára is hasonló ellenőrzési módszert kell kialakítani, mivel megjelentek a denaturált alkohorból, ablakmosóból vagy más, magas alkoholtartalmú háztartási-vegyipari készítményből előállított, hamisított szeszesitalok. Az alkoholtermékek helyszíni vizsgálatára a **2007** elején üzembe állított alkoholvizsgáló mobillaboratóriummal nyílt lehetőség. Fő célja kezdetben a denaturált alkoholok kiszűrése volt, és ezt a feladatát eredményesen el is látta, mivel pár éven belül eltűntek az országból a denaturált alkohol felhasználásával készített szeszes italok. Az első alkoholvizsgáló laborautó beszerzését további mobillaboratóriumok követték 2007-ben és 2010-ben, hogy az országban minél több helyszíni ellenőrzést lehessen végezni.

A mobillaboratóriumokkal közösen végzett jövedéki ellenőrzések – közvetve – a mai napig jelentős szerepet játszanak a jövedékiadó-bevételek teljesülésében, köszönhetően annak a preventív hatásnak, amelyet a jogsértések felderítésének támogatásával váltanak ki.

2007

A 2007 őszen hatályba lépett, 282/2007. (X. 26.) Korm.rendelet szakvélemény kiadására jogosította fel az intézetet: büntetőügyekben vegyészeti vizsgálat, termékhamisítási ügyekben fizikai-kémiai, illetve eredetiségvizsgálat alapján, továbbá jövedéki termékek adójogi minősítéséről, illetve a termékek áruosztályozásáról. Ezért a következő cél a kellő szakmai tapasztalattal rendelkező munkatársak igazságügyi szakértővé válása lett a szervezetben.

Ugyanebben a kormányrendeletben kapott felhatalmazást **2009**-től az intézet – kizárólagosan feljogosított szervként a Vám- és Pénzügyőrség nyomozásaiban – a kábítószer szubsztanciaalapú vizsgálatával kapcsolatos igazságügyi szakértői vélemények kiadására, miután a Vám- és Pénzügyőrség a Nemzeti Drogstratégia célkitűzéseinek alapján támogatta egy új szervezeti egység létrehozását. Hazai forrás biztosításával, új műszerek beszerzésével segítették elő, hogy – két év felkészülési idő után – 2009-ben létrejöhessen a Vegyvizsgáló Intézetben a kábítószereket vizsgáló laboratórium. Ugyan az intézet hatásköre a kábítószerek igazságügyi szakértésére 2011. január 1-jén, a NAV megalakulásakor megszűnt, a kidolgozott vizsgálati módszerek, tapasztalatok és a beszerzett műszerek azóta is napi szinten használatban vannak, elsősorban az ismeretlen anyagösszetételű termékek vizsgálatakor.

2009

2011

A **2011**-es év ismét új kihívások elé állította az intézetet: január 1-jén a Vám- és Pénzügyőrség, illetve az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal összeolvadásából létrejött a NAV, a Vegyvizsgáló Intézetből pedig megalakult a Szakértői Intézet. És nem pusztán névváltozás történt, az igazságügyi szakértői névjegyzékbe bejegyzett, kellő szakmai tapasztalattal rendelkező munkatársak szakmai munkájukkal megalapozták, hogy nem csak a nevében lett „szakértői” az intézet. Jelenleg 11, vám-, jövedéki, illetve vegyész szakterületre bejegyzett igazságügyi szakértő munkatárs intézi a szakértői kirendelésekkel érintett ügyeket.

2013

Az intézet alapvető feladatköre a NAV létrejöttével nem változott, ám azóta folyamatosan bővül. Annak érdekében, hogy szaktudásával még magasabb minőségben támogassa a NAV szakterületeit, **2013** decemberében az intézet bevezette az MSZ EN ISO 9001:2009 szabvány (jelenleg MSZ EN ISO 9001:2015) által előírt minőségirányítási rendszert. A tanúsított folyamatok a laboratóriumok akkreditált státuszán túl már az áruosztályozási, igazgatási területekre, majd néhány évvel később a mobil-laboratóriumi és a mintavételi tevékenységre is kiterjedtek. Mára a mintabeszállítás feladatkörén kívül az intézet valamennyi területét lefedi.

Az akkreditált, valamint a tanúsított státusz fenntartásához az intézet laboratóriumi folyamatosan részt vesznek jártassági, illetve hazai és nemzetközi körvizsgálatokban, így biztosítva szakmai kompetenciájukat, mérési eredményeinek helyességét.

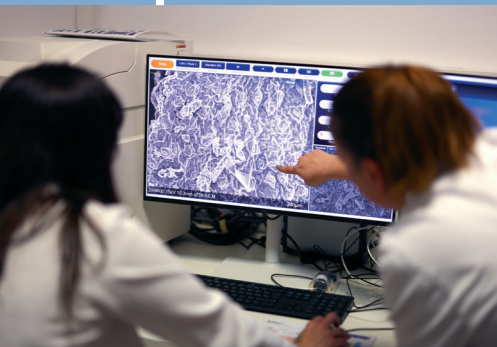
12

És, hogy mindehhez mekkora létszám állt rendelkezésre? Az intézet önálló szervvé válásakor a 21 fős létszámából 9 fő (7 pénzügyőr és 2 közalkalmazott) feladata az intézet vezetésének és működésének biztosítása volt, 12 fő pedig (3 pénzügyőr és 6 közalkalmazott a laboratóriumokban, 3 pénzügyőr az információs csoportnál) a minták vizsgálatait és szakvéleményezését, illetve a termékek áruosztályozását végezte. Egy év alatt sikerült elérni a létszám megduplázását, így 2000-ben már 40 fős létszámmal folyt a munka: a korábbi 9 főről 16 főre nőtt a laboratóriumban vizsgálatot végzők száma, és az áruosztályozást ellátók létszáma is jelentősen megemelkedett. A következő években a létszám folyamatos fejlesztését indokolták az új feladatok, hatáskörök, úgymint az EKTF/EKSZF és a KÉV jogintézménye, illetve a vizsgálandó minták száma (volt olyan év, amikor 20 ezer fölé is emelkedett), vagy a mobillaboratórium fejlesztése, a kábítószer-vizsgáló laboratórium, vagy az önálló gazdálkodási terület kialakítása. Volt olyan év, amikor 93 fő volt az intézet megállapított létszáma, 2024-re azonban ez a szám 78-ra csökkent.

13

Az intézet feladatainak, eszközparkjának, létszámának bővülése mellett szakmai elismerése is folyamatosan nőtt. A kezdetekben, az EU-csatlakozás előtt, a szakmai fejlődést a spanyol, illetve az osztrák vámlaboratórium szakemberei segítették az úgynevezett Twinning projekt keretében, amely elősegítette az uniós joganyag átvételét és alkalmazását. 2009-ben már az intézet munkatársai tartottak oktatást, és segítettek elő a bukaresti vámlaboratórium fejlesztését.

A Szakértői Intézet a cseh és a szlovák, az osztrák, majd a román vámlaboratóriummal is kötött kétoldalú megállapodásokat. A kétoldalú megállapodások célja a speciális szakértelmet, gyakorlatot kívánó analitikai vizsgálatok kölcsönös elvégzése, minőségirányítást erősítő körvizsgálatok, laboratóriumi összemérések kivitelezése, szakmai találkozók, szakértői tapasztaltcserék megszervezése. Az intézet részt vesz a Vámlaboratóriumok Európai Hálózata (CLEN – Customs Laboratories European Network) munkájában, továbbá tagja a szakértői csoportnak (CLET – Customs Laboratories Expert Team) is.

A vámlaboratóriumok legrangosabb szakmai fóruma a háromévenként megrendezett Vámvegyész Szeminárium, melynek a Szakértői Intézet munkatársai minden alkalommal aktív résztvevői voltak. 2019-ben pedig Magyarországot érte a megtiszteltetés, hogy megrendezhette Budapesten a 7. Európai Vámvegyész Szemináriumot (Vámvegyész Szemináriumok: 2000. Fiuggi; 2003. Prága; 2007. Athén; 2010. Helsink; 2013. Párizs; 2016. Amszterdam; 2019. Budapest; 2023. Berlin.)

Az intézet nemzetközi elismertségét mutatja a CCEI műszerbeszerzési projektben 2021-ben elnyert pályázata is, amelyben összesen 52 féle eszköz, 2 mobillaboratórium, valamint 3 karbantartási szerződés beszerzésére nyílik lehetőség. A pályázati részvétel elsődleges célja az új technikák bevezetése, új műszerek beszerzése volt.

A szervezet elismertsége nemzeti szinten is jelentős, a társhatóságokkal szoros szakmai együttműködést folytat (NÉBIH, ÁMEI/Hexum Laboratóriumok Zrt., NSZ-KK, Honvédség), aktívan részt vett a szakterületet érintő Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) ülésein.

A Szakértői Intézet (Vámlabor) hosszú utat tett meg évszázados fennállása alatt, és rengeteget fejlődött az elmúlt 25 évben is, egyvalami azonban nem változott: bármilyen anyag vizsgálatára készen kell állnia. Az intézet az élelmiszerektől kezdve, a különböző vegyipari, textilipari termékeken át a fémekből készült termékekig, és azon túl is – az egész Kombinált Nómenklatúrát átfogóan – vizsgálja és sorolja be az árukat.

A technológia fejlődése, az árukör változása újabb és újabb vizsgálati módszereket kíván, és a műszerpark folyamatos fejlesztése, karbantartása is elengedhetetlen a hatékony munkához. A műszerek kezelése, a vizsgálatok során kapott eredmények feldolgozása jól felkészült és nagy szakmai tudással rendelkező szakembereket is igényel.

A pontos áruismeret pontosabb áruosztályozást tesz lehetővé, de sokszor ez még nem elegendő, vagy ez sem elegendő egy termék tarifális besorolásához. A tarifális szakterületen munkát végző kollégáknak az áruismeret mellett leginkább az árubesorolás általános szabályaival, valamint a nemzeti és az uniós jogszabályokkal, az áruosztályozást segítő egyéb eszközökkel, illetve ezek alkalmazásával kell tisztában lenniük. Az intézet korábbi vezetője, Kecsené Dravecz Márta fogalmazta meg: „polihistoroknak kellene lenniük, hiszen nagyon szerteágazó szakmai ismereteket követel tőlük a helyes vámtarifaszámok megállapítása”.

Jelentős változás ment végbe a domináns termékkörökben: volt olyan időszak, amikor a minták nagy részét az ásványolajtermékek, vegyipari áruk tették ki, melyek vizsgálata már-már rutinszerűvé fejlődött, majd olyan időszak következett, amikor a jövedéki termékek mellett az élelmiszerek tették ki a minták jelentős részét, majd a rutinszerű azonosító vizsgálatok mellett egyre gyakrabban kellett bonyolultabb, időigényesebb vizsgálatokat is elvégezni, illetve olyan mintákat szakvéleményezni, melyek áruosztályozása nem végezhető el egyszerűen. A technika fejlődése és a gazdasági helyzet változása következtében mára már az élelmiszerek helyét a műszaki cikkek, alkatrészek vették át. „Ezek a feladatok azonban mindig nehezebbé és bonyolultabbá válnak, mert a technika fejlődése újabb és újabb termékek ezreit produkálja.” – Gerő Tivadarné (a Vámlaboratórium korábbi munkatársa)

Nyugodtan kijelenthető, hogy Magyarországon nincs ehhez hasonló, ilyen célok érdekében működő, ennyire komplex laboratórium vagy intézet.

A SZAKÉRTŐI INTÉZET VEZETŐI

1

1999. január 1. – 2000. július 31.

Kecséné Dravecz Márta pénzügyőr alezredes

2

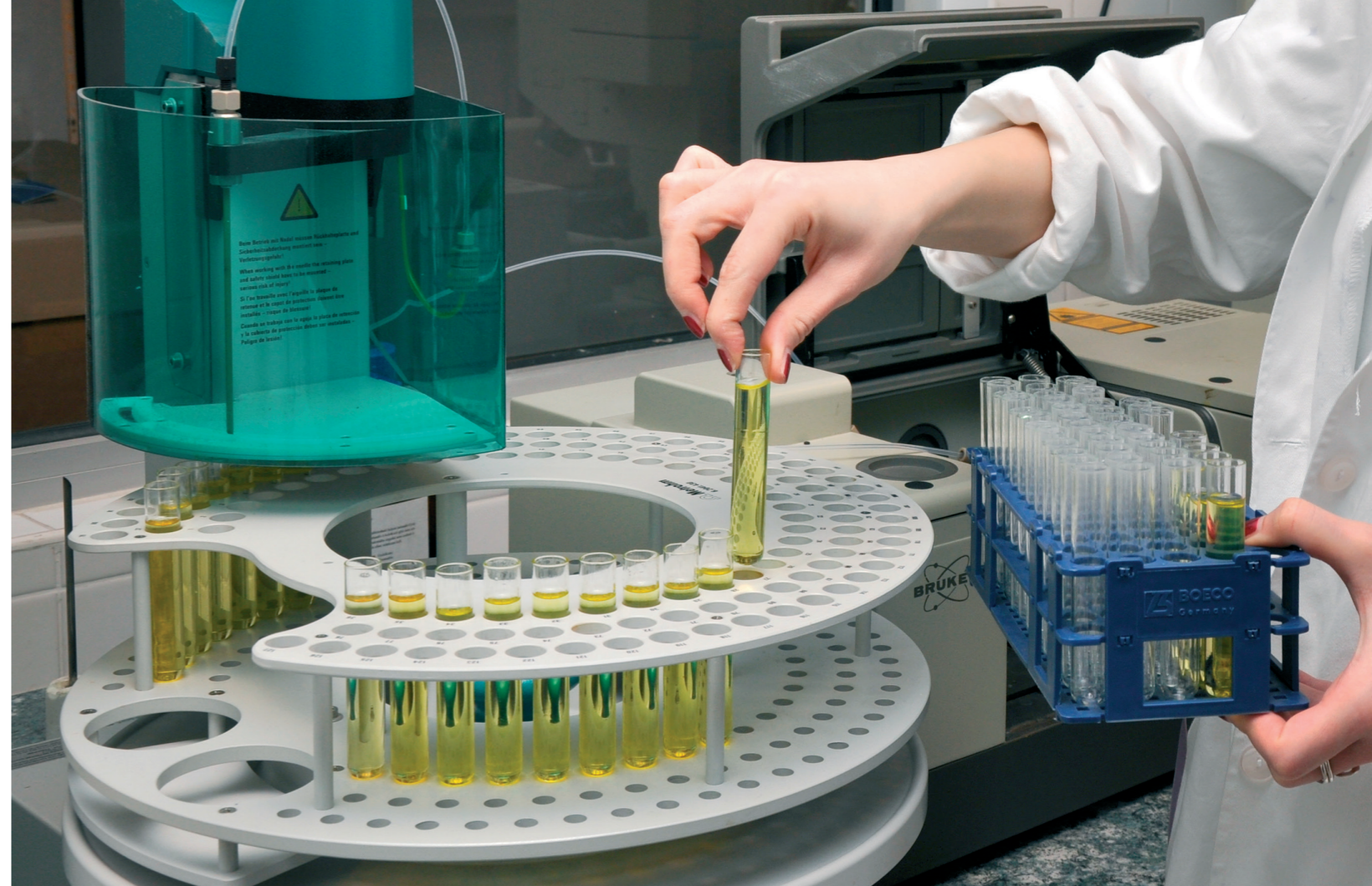
2000. augusztus 1. – 2007. december 15.

dr. Pála József pénzügyőr ezredes

3

2007. december 16-tól napjainkig

Romhányi Antal Róbert pénzügyőr ezredes

Nemzeti Adó-
és Vámhivatal